

REPUBLIKA HRVATSKA
PRAVOBRANITELJ ZA DJECU

Sažetak
IZVJEŠĆA O RADU
PRAVOBRANITELJA ZA DJECU
ZA 2006. GODINU

Zagreb, ožujak 2007. godine

1	UVOD.....	6
2	PRAĆENJE POVREDA POJEDINAČNIH PRAVA DJECE	6
2.1	Osobna prava	7
2.2	Pravo na život uz roditelje i roditeljsku skrb	7
2.3	Pravo na zaštitu od nasilja	7
2.3.1	Nasilje u obitelji.....	8
2.3.2	Nasilje u odgojno-obrazovnim ustanovama.....	8
2.3.3	Nasilje u domovima	9
2.4	Prava djece kao članova društvene zajednice	9
2.5	Obrazovna prava	9
2.6	Zdravstvena prava	9
2.7	Ekonomska i socijalna prava	10
2.8	Kulturna prava.....	10
2.9	Pravosudno-zaštitna prava	11
2.10	Ostala prava	11
3	PRIJEDLOZI ZA PODUZIMANJE MJERA ZA IZGRADNJU CJELOVITOG SUSTAVA ZAŠTITE I PROMICANJA PRAVA I INTERESA DJECE	11
3.1	Prava djece s teškoćama u razvoju.....	11
3.2	Prava djece pripadnika nacionalnih manjina	12
3.3	Prava djece koja se bave sportom	12
3.4	Prava djece čiji su roditelji u zatvoru	13
3.5	Zaštita djece koja su gospodarski iskorištavana.....	13
3.6	Zaštita djece koja prose.....	13

3.7	Zaštita i promicanje prava djece i mediji	14
3.8	Zaštita djece u oglašavanju	14
3.9	Zaštićenost učenika i nastavnika	15
3.10	Zdravstveni odgoj i obrazovanje	15
3.11	Predškolski odgoj i obrazovanje	15
3.12	Zaštićenost djece kroz partnerstvo s MUP-om	16
3.13	Preporuke o alokaciji sredstava namijenjenih djeci	16
3.14	Preporuke o prikupljanju statističkih podataka o djeci	17
3.15	Konvencija o pravima djeteta na brailleovom pismu	17
3.16	Okrugli stol „Pozitivni sadržaji za djecu i o djeci“	17
3.17	Ostvarivanje prava na uzdržavanje kroz partnerstvo s HOK-om	17
4	SUDJELOVANJE U JAVNIM AKTIVNOSTIMA USMJERENIM PREMA POBOLJŠANJU POLOŽAJA DJECE	18
4.1	Program aktivnosti za sprječavanje nasilja među djecom i mladima	18
4.2	Nacionalni plan aktivnosti za prava i interese djece od 2006. do 2012. godine	18
4.3	Program „Rani razvoj i poticajno roditeljstvo“	18
4.4	Projekt „Djeca u javnoj skrbi“	18
4.5	Projekt „Politika zaštite djece“	19
4.6	Projekt „Djeca bez pratnje, strani državljani u RH“	19
4.7	„Izvješće o društvenom razvoju – Hrvatska 2006“	19
4.8	„Zaštita tražitelja azila u Republici Hrvatskoj i regiji“	19
4.9	Trgovanje djecom	19
5	PRIJEDLOZI ZA PODUZIMANJE MJERA ZA SPRJEČAVANJE ŠTETNIH DJELOVANJA KOJA UGROŽAVAJU PRAVA I INTERESE DJECE	20

5.1	Preporuke za dežurstva sudova i žurno rješavanje predmeta obiteljskopravne problematike	20
5.2	Preporuke za unapređenje zaštite djece u postupcima ovrhe	20
5.3	Preporuka o prodaji alkoholnih pića	20
5.4	Preporuka o zaštiti djece od napada pasa	21
5.5	Preporuka o zaštiti djece u vrijeme štrajka učitelja i nastavnika	21
5.6	Preporuke za ostvarenje prava na prijevoz do osnovne škole	21
5.7	Preporuka za objavu i usklađenje podataka o prosječnim potrebama djeteta s obzirom na troškove života	21
5.8	Preporuke za unapređenje sigurnosti djece smještene u domovima socijalne skrbi	22
5.9	Preporuka u cilju smanjenja smrtnosti novorođenčadi	22
6	SUDJELOVANJA U POSTUPKU IZRADE PROPISA	22
6.1	Kazneni zakon	22
6.2	Zakon o azilu	22
6.3	Zakon o oružju	23
6.4	Zakon o pravnoj pomoći	23
6.5	Zakon o strancima	23
6.6	Zakon o doplatku za djecu	23
6.7	Obiteljski zakon	24
7	OBILAZAK DJECE KOJA BORAVE ILI SU PRIVREMENO, ODNOSNO TRAJNO SMJEŠTENA KOD FIZIČKIH I PRAVNIH OSOBA I DRUGIH PRAVNIH SUBJEKATA NA TEMELJU POSEBNIH PROPISA	24
7.1	Domovi socijalne skrbi	24
7.2	Kaznene ustanove	24
7.2.1	Odgojni zavod u Požegi	24

7.2.2	Kaznionica za žene Požega.....	24
8	.OSTALE AKTIVNOSTI VEZANE UZ ZAŠTITU I PROMICANJE PRAVA I DOBROBITI DJECE	25
8.1	Izlaganja i sudjelovanja.....	25
8.2	Međuinstitucionalna i druga suradnja.....	25
8.3	Suradnja s nevladinim i drugim organizacijama.....	25
8.4	Izdavaštvo i promidžbena djelatnost	25
9	SUSRETI, SURADNJA I DRUŽENJA S DJECOM.....	26
10	MEĐUNARODNA SURADNJA	26
11	USTROJ I FINANCIJSKO POSLOVANJE UREDA PRAVOBRANITELJICE ZA DJECU.....	26
11.1	Ustroj.....	26
11.2	Financijsko poslovanje	27
12	ZAKLJUČAK	27

1 UVOD

Izvješće o radu pravobraniteljice za djecu za 2006. godinu obuhvaća procjenu zaštićenosti prava djece u RH i izvješće o radu Ureda pravobraniteljice za djecu.

Hrvatski sabor je 14. listopada 2005. godine razriješio dužnosti bivšu pravobraniteljicu za djecu i njezinih dvoje zamjenika na njihov osobni zahtjev, a 31. ožujka 2006. godine imenovao Milu Jelavić, dipl. pravnicu, na mjesto pravobraniteljice za djecu. Na dužnost zamjenica pravobraniteljice za djecu 7. srpnja 2006. godine imenovane su mr. sc. Marija Gabelica Šupljika, prof. psihologije i mr. sc. Lora Vidović, dipl. pravnica.

Nakon imenovanja pravobraniteljice, uloženi su naponi da se, zbog tromjesečnog nepostojanja čelnika tijela i potpisnika, broj neriješenih predmeta smanji, a u travnju 2006. godine donesen je Plan i program rada, za 2006. i 2007. godinu. Budući ustroj i funkcioniranje Ureda osmišljen je tako da se rad Ureda proširi i regionalno te se u Splitu, Rijeci i Osijeku otvore regionalni uredi u kojima bi Ured pravobranitelja imao svoje savjetnike kao samostalne izvršitelje.

U 2006. godini, otvoreno je 828 novih predmeta, od kojih se 405 odnosilo na zaprimljene pojedinačne prijave povreda prava djece, a 423 su bile opće inicijative. Broj pojedinačnih prijava se smanjio u odnosu na prošlu godinu, kada ih je bilo 416, no broj postupanja se povećao jer je iz prethodnih izvještajnih razdoblja prenesen 231 predmet. Vezano uz pojavnosti ugrožavanja djece koje su inicirale ili iziskivale naše djelovanje kao i uz aktivnosti promicanja prava djece, Ured je u odnosu na prošlo izvještajno razdoblje intenzivnije djelovao na razini općih inicijativa. Niz je aktivnosti, inicijativa i preporuka pokrenuto i dano tijekom 2006. godine, a koje su obrazložene u Izvješću.

Izuzetno važnim smatramo i ovdje napomenuti ostvarivanje utjecaja Ureda kroz rad i sudjelovanje na saborskim odborima, gdje smo aktivno sudjelovali (kroz primjedbe i prijedloge) u izradi propisa koji se odnose na djecu. Uvjereni smo da ovakvu praksu treba nastaviti i ubuduće, tim više što nam, u pravilu, nacrti novih zakona ili njihovih izmjena od strane nadležnih institucija nisu dostavljani.

Kao tijelo koje može pomoći unapređenju odnosa između onih koji žive i rade s djecom i za djecu (obitelj, institucije, mediji, javne službe, državne institucije i civilno društvo) nastojimo biti posrednici unutar različitih sustava koji se bave ostvarivanjem prava djece. Ured je prema zakonskim okvirima i međunarodnim preporukama dužan razlikovati potrebe i prava djece od potreba i prava odraslih i pridati važnost dječjoj perspektivi, obavljati poslove orijentirane prvenstveno na djecu i tako stavljati djecu u poziciju prioriteta.

2 PRAĆENJE POVREDA POJEDINAČNIH PRAVA DJECE

Tijekom 2006. godine Ured je postupao po ukupno 636 pojedinačnih prijava povreda prava (405 zaprimljenih prijava i 231 preneseni predmet iz prethodnih izvještajnih razdoblja). Uredu se svakodnevno obraćaju stranke putem telefona i e-maila te se na taj način prosječno obrati do 20 stranaka dnevno.

2.1 OSOBNA PRAVA

Tijekom izvještajnog razdoblja, Ured je zaprimio ukupno 244 prijave koje su se odnosile na povredu osobnih prava djece. Najveći broj prijava (120) odnosio se na povredu prava na zaštitu od nasilja i zanemarivanja te na povredu prava na život uz roditelje i roditeljsku skrb (104 prijave), pa su te vrste povreda zbog velike zastupljenosti posebno obrađene. Preostale prijave povreda osobnih prava odnosile su se na povredu prava na djetetovu privatnost, povredu prava vezano uz skrbništvo nad djetetom, povredu prava djeteta na susrete i druženje s bakom i djedom, povredu prava na očuvanje osobnosti djeteta, povredu prava na život, povredu prava na prijavu rođenja te povredu prava na stjecanje državljanstva.

2.2 PRAVO NA ŽIVOT UZ RODITELJE I RODITELJSKU SKRB

Primjenom novog Obiteljskog zakona od 1. siječnja 2006. godine neke ovlasti koje su do tada bile u nadležnosti centara za socijalnu skrb prešle su u nadležnost sudova, no i nadalje su najčešće prigovori vezani uz nedovoljnu angažiranost centara oko utvrđivanja najboljeg interesa djece, odnosno na neaktivno sudjelovanje u sudskom postupku te na nepružanje stručne pomoći oko realizacije susreta i druženja djece s drugim roditeljem. Ured pravobraniteljice za djecu je tijekom ovog izvještajnog razdoblja bio upoznat s brojnim problemima u radu centara za socijalnu skrb, kao i problemima sustava socijalne skrbi u cjelini, u području zaštite prava i interesa djece. U tom je smislu davao centrima za socijalnu skrb preporuke za daljnje postupanje, koje su u velikom broju slučajeva bile prihvaćene.

Imajući u vidu poteškoće s kojima se roditelji susreću u ostvarivanju prava djece na uzdržavanje od strane roditelja s kojim dijete ne živi Ured je u tijeku izmjena Kaznenog zakona predlagao novi opis kaznenog djela na način da sama okolnost neudovoljavanja zakonskoj obvezi plaćanja uzdržavanja povlači za sobom kaznenu odgovornost. Također je inicirao da se pri Hrvatskoj odvjetničkoj komori osigura besplatna pomoć u postupcima radi ostvarivanja prava djece na uzdržavanje.

2.3 PRAVO NA ZAŠTITU OD NASILJA

Tijekom 2006. godine, Ured je zaprimio ukupno 120 prijava koje su se odnosile na nasilje nad djecom. Od ukupno zaprimljenih prijava najveći broj prijava odnosio se na nasilje u obitelji i nasilje u odgojno-obrazovnim ustanovama. Od osobite je pozornosti Ureda pravobraniteljice za djecu i nasilje nad djecom u domovima zbog specifične ranjivosti djece koja se nalaze pod posebnom pažnjom države. Vezano uz zaštitu djece od nasilja Ured pravobraniteljice za djecu i nadalje smatra potrebnim donošenje posebnog Zakona o zaštiti djece od svih oblika nasilja. U znatnom broju slučajeva djeca su žrtve nasilnog ponašanja susjeda ili drugih osoba koje nisu članovi djetetove obitelji te ukoliko takvo djelo nema obilježja kaznenog djela, u nedostatku posebnog zakona, tretira se kao prekršaj protiv javnog reda i mira. Donošenjem posebnog zakona, kao što je primjerice Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji, kojim bi se kao poseban prekršaj tretirali svi oblici

nasilja nad djecom, djeca bi se adekvatno zaštitila i u slučajevima kada štetno postupanje prema djetetu nema elemenata kaznenog djela, a nužna je zaštita djeteta. Također naglašavamo kako do donošenja posebnog zakona o Zaštiti djece od nasilja nužnim smatramo izmjene Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji kako bi se u krug osoba na koje se zakon odnosi uključile i osobe koje su u ljubavnoj ili seksualnoj vezi, a koja nema obilježja zajedničkog života. Naime, mnogobrojne adolescentske veze ispunjene su nekim oblikom nasilja, a upravo takva nasilna ponašanja se ne prepoznaju kao zlostavljanja pa se sukladno tome ne može zaštititi žrtva nasilnog ponašanja niti adekvatno kazniti počinitelj. Također smatramo da bi trebalo oformiti jedinstveni nacionalni registar počinitelja seksualnog nasilja nad djecom. Takvim registrom bili bi obuhvaćeni svi osuđeni počinitelji seksualnog nasilja nad djecom koji bi imali obvezu prijavljivanja policijskoj upravi svog prebivališta u određenom roku po okončanju kaznenog postupka (ukoliko nije izrečena zatvorska kazna ili je izrečena uvjetno) odnosno po izvršavanju kazne zatvora.

2.3.1 Nasilje u obitelji

Tijekom 2006. godine zaprimljene su 44 prijave povrede prava koje su se odnosile na nasilje u obitelji i zanemarivanje, kojima je bilo obuhvaćeno ukupno 86-ero djece. S obzirom da se u najvećem broju predmeta stranke pritužuju upravo na dugotrajnost sudskih postupaka u slučajevima nasilja u obitelji, Vrhovnom sudu RH upućena je preporuka, kojom se ukazalo na potrebu žurnosti u svim sudskim postupcima koji se tiču djece, u svim postupcima u domeni obiteljskog nasilja, kao i potrebi izricanje mjera opreza u kaznenim postupcima kako bi se žrtve obiteljskog nasilja zaštitile i tijekom trajanja postupka. U cilju efikasnije zaštite djece žrtava nasilja, Ured pravobraniteljice za djecu je ukazivao na problem nasilja nad djecom te je predlagao izmjene Kaznenog zakona i to u dijelu pooštrenja kazni. Također smo naglašavali važnost produljenja rokova zastare za kaznena djela počinjena na štetu djece i mladeži budući da sukladno relativno niskim kaznama i zastara kaznenog progona nastupa za relativno kratko vrijeme. Zakonom o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona pooštrene su sankcije za kaznena djela počinjena na štetu djece i prihvaćena je inicijativa vezano uz zastaru kaznenog progona te je propisano da zastara kaznenog progona za kaznena djela počinjena na štetu djeteta i maloljetne osobe ne teče do njihove punoljetnosti.

2.3.2 Nasilje u odgojno-obrazovnim ustanovama

Iako je u odnosu na prethodne godine broj zaprimljenih pojedinačnih prijava nasilja u odgojno obrazovnim ustanovama smanjen, aktualna događanja u društvu, pa samim tim i napisi u medijima, potvrđuju kontinuiranost pojave nasilnih oblika ponašanja u vrtićima, osnovnim i srednjim školama. Nadležnim tijelima preporučamo, da problemu nasilja, i to naročito u posebno teškim slučajevima nasilja među djecom, posvete dodatnu pažnju i osposobe posebne multidisciplinarnе timove stručnjaka koji će učinkovito i kontinuirano rješavati konkretne slučajeve.

2.3.3 Nasilje u domovima

Djeca koja su privremeno ili trajno odvojena od svojih obitelji te smještena u ustanovama socijalne skrbi osobito su ranjiva skupina. Dječji domovi sve se češće susreću i rade s djecom i mladim koji imaju različite složene socijalne, emocionalne, obrazovne teškoće kao i poremećaje u ponašanju te je nasilje u domovima sve prisutnije. Kao počinitelji nasilja najčešće se spominju sami štićenici domova kao počinitelji vršnjačkog nasilja te odgajatelji.

2.4 PRAVA DJECE KAO ČLANOVA DRUŠTVENE ZAJEDNICE

Pravobraniteljica za djecu zaprimila je samo četiri pritužbe koje se samo u širem smislu odnose na ovu grupu prava. To, međutim, nikako ne znači da djeca na zadovoljavajući, kvalitetan način sudjeluju u donošenju odluka koje se na njih odnose. Konvencija o pravima djeteta traži da se mišljenje djece uzme u obzir u skladu s njihovom dobi i zrelosti. Ovo načelo je potrebno sustavno implementirati u sva djelovanja koja se na djecu odnose. Sudjelovanje neće imati smisla ukoliko se mišljenje djeteta shvaća olako ili se preko njega prelazi iz bilo kojeg razloga. Smatramo kako je potrebno puno više napora uložiti u približavanju ovog prava djeci kako bi uistinu mogli sudjelovati u svojim zajednicama.

2.5 OBRAZOVNA PRAVA

Prijave pravobraniteljici u ovom području su se odnosile na rad ustanova predškolskog odgoja i obrazovanja te rad osnovnih i srednjih škola, pravo na rani odgoj i obrazovanje, pravo na besplatno i obvezno osnovno obrazovanje pod istim uvjetima za svu djecu i pravo na srednjoškolsko obrazovanje u skladu sa sposobnostima i mogućnostima. Prostorni i kadrovski uvjeti ostvarivanja rada odgojno obrazovnih ustanova još nisu zadovoljavajući. Novi Pravilnik o postupku utvrđivanja psihofizičkog stanja djeteta koji je trebao regulirati sve nejasnoće u postupku utvrđivanja psihofizičkog stanja djeteta pred polazak u školu i u vrijeme školovanja i Pravilnik o ocjenjivanju, iako najavljeni 2004. godine, nisu doneseni.

Očekujemo da će u Nacionalnom pedagoškom standardu i Nacionalnom kurikulumu predškolskog, osnovnoškolskog i srednjoškolskog sustava odgoja i obrazovanja, sva načela zaštite dobrobiti interesa djeteta biti implementirana.

2.6 ZDRAVSTVENA PRAVA

U 2006. godini Ured pravobraniteljice za djecu primio je ukupno deset prijava o povredama zdravstvenih prava djece, što iznosi 2% od ukupnog broja zaprimljenih predmeta. U deset slučajeva općeg značaja (odnose se na svu djecu ili na dio dječje populacije u Hrvatskoj) Ured je započeo postupanje i uputio preporuke za ostvarenje najboljih zdravstvenih interesa djece.

Iz pojedinačnih poticaja Uredu pravobraniteljice za djecu i medijskih napisa, proizlaze

sljedeći problemi i potrebe vezani uz zdravstvena prava djeteta: unapređivanje uvjeta zaštite djece u hrvatskim rodilištima, važnost dojenja, odvajanje djece s novorođenačkom žuticom od majki u rodilištu, neadekvatnost paketa „Sretna beba“, liječnička skrb i njega djece oboljele od cistične fibroze, odgovornost liječnika u slučaju smrti djeteta od meningokokne sepse, opasnost po zdravlje djece vezano uz reklamu detergenta, zdrava prehrana u vrtićima i školama, vegetarijanstvo u dječjoj dobi, anoreksija, zaštita privatnosti djece na sistematskim pregledima, propusti liječnika u postupku medicinskog zbrinjavanja djeteta, zdravstveno osiguranje djeteta koje nije upisano u maticu rođenih, imenovanje skrbnika za poseban slučaj vezano uz pratnju djeteta na liječenje u inozemstvu.

Zdravstvena prava su područje od posebnog interesa Ureda pravobraniteljice za djecu, a često su vezana s pravom na život, pravom na očuvanje osobnosti, pravom na život uz roditelje i roditeljsku skrb, s pravom djece na participaciju, na slobodu informacija i sa nekim socijalnim pravima. Stoga je nužno da nadležna tijela i institucije, na temelju ovog izvješća, samoinicijativno preventivno i proaktivno reagiraju poduzimanjem mjera zaštite zdravlja djece.

2.7 EKONOMSKA I SOCIJALNA PRAVA

Za kršenje ekonomskih prava djece pravobraniteljici se ponajviše obraćaju roditelji, koji u nemogućnosti da riješe svoje egzistencijalne probleme, a čije su žrtve svakako i njihova djeca, od pravobraniteljice očekuju da im u konkretnom slučaju može pomoći. Međutim, ovlasti pravobraniteljice, naravno, ne dopuštaju donošenje odluka u ovom kontekstu te je u tom smislu jedino moguće preporučiti nadležnim tijelima koji provode postupak da prilikom donošenja odluka, uzmu u obzir i načelo najboljeg interesa djeteta koji, prema Konvenciji o pravima djeteta, mora imati prednost u svim akcijama koje se odnose na djecu, bilo da ih poduzimaju javne ili privatne ustanove socijalne skrbi, sudovi, državna uprava ili zakonodavna tijela.

Na žalost, obitelji koje su suočene sa siromaštvom i pokušavaju ostvariti svoja socijalna i materijalna prava, obraćaju se pravobraniteljici iz neznanja i neupućenosti u njene ovlasti i mogućnosti postupanja, a često i kao na zadnju instancu za koju misle da će im pomoći u ostvarenju njihovih socijalnih potreba. Ured pravobraniteljice je stoga uvijek o pritužbama obavještavao centar za socijalnu skrb koji je nadležan u konkretnom slučaju, a koji može odlučivati o navedenim pravima.

2.8 KULTURNA PRAVA

Razvidno je kako kulturni i sportski sadržaji nisu, na žalost, jednako dostupni svoj djeci. Osobito stoga zabrinjava činjenica iz jedne od navedenih pritužbi, kako se djeci pokušava uskratiti pravo na organizirani odmor i prateće edukativne i rekreacijske aktivnosti, pod izgovorom nemogućnosti ostvarenja profita. Lokalna zajednica bi više napora trebala uložiti u bolju dostupnost kulturnih i sportskih sadržaja svoj djeci. Činjenica je kako djeca u ruralnim sredinama imaju slabiji pristup kulturnim i sportskim sadržajima, a isto

se može reći i za djecu čiji su roditelji slabijeg imovnog statusa ili djecu s teškoćama u razvoju. U velikim gradovima nedostatan je broj sportskih igrališta koja bi djeci bila dostupna u njihovo slobodno vrijeme.

2.9 PRAVOSUDNO-ZAŠTITNA PRAVA

Ured pravobraniteljice za djecu tijekom 2006. godine zaprimio je 17 pojedinačnih prijava povreda pravosudno-zaštitnih prava djece. Mišljenja smo da i dalje treba kontinuirano raditi na informiranju javnosti i nadležnih tijela i ustanova o pravima maloljetnika u postupku pred policijom i primjeni Zakona o policiji koji između ostalog propisuje obvezu postupanja prema maloljetniku u nazočnosti njegovog roditelja ili skrbnika osim ako zbog posebnih okolnosti ili neodgovodnosti postupanja to nije moguće.

2.10 OSTALA PRAVA

Ostale povrede pojedinačnih prava djece odnosile su se na povredu prava na nediskriminaciju i na pravo na posvojenje, na povredu prava djeteta na smještaj u udomiteljsku obitelj te prava koja iz tog prava proizlaze, dok se određena obraćanja Uredu pravobraniteljice za djecu nisu mogla svrstati niti u jednu od tih kategorija. U svim slučajevima poduzete su konkretne akcije, bilo u obliku prosljeđivanja prijave nadležnim tijelima te traženja izvješća, bilo savjetovanja i upućivanja prijavitelja u daljnje mogućnosti u zaštiti dječjih prava. Svaka od zaprimljenih prijava indikator je problema s kojima se roditelji i druge osobe koje skrbe o djeci susreću i u čijem rješavanju im je potrebna adekvatna pomoć, te Ured pravobraniteljice za djecu iz tih prijava uočava probleme koje je potrebno sustavno rješavati i na njih ukazuje.

3 PRIJEDLOZI ZA PODUZIMANJE MJERA ZA IZGRADNJU CJELOVITOG SUSTAVA ZAŠTITE I PROMICANJA PRAVA I INTERESA DJECE

3.1 PRAVA DJECE S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU

U Republici Hrvatskoj, prema podacima Hrvatskog registra o osobama s invaliditetom, živi 18634-ero djece s teškoćama u razvoju.

Veliki dio roditelja djece s teškoćama u razvoju nije upoznat s pravima i olakšicama koje im pripadaju. O postojanju i primjeni prava, javne bi službe trebale kvalitetnije i kontinuirano informirati svoje korisnike. Tijekom 2006. godine kao i u svim dosadašnjim izvještajnim razdobljima, u pojedinačnom obraćanju Uredu najveći postotak zauzimaju primjedbe i pritužbe na ostvarivanje obrazovnih prava. U ovom izvještajnom razdoblju, kao i u prošlom, ostalo je vrlo aktualno pitanje rada tijela vještačenja u postupku ostvarivanja prava iz socijalne skrbi i drugih prava po posebnim propisima, a posebno

pitanje sastava i rada Prvostupanjskog tijela vještačenja (PTV). Najveće pritužbe su na dugotrajnost postupaka, te neujednačenosti procjena vrsta i stupnjeva teškoća u razvoju na nivou Republike Hrvatske. Uočena je i potreba dopune ili izmjene Pravilnika o sastavu i načinu rada tijela vještačenja u postupku ostvarivanja prava iz socijalne skrbi i drugih prava po posebnim propisima. Deinstitutionalizacija djece s teškoćama u razvoju, mora biti trajna zadaća cijelog društva, a posebno nadležnih ministarstava. Uz reorganizaciju postojećih resursa, financijskih i stručnih, te uz programe kvalitetne stručne podrške obiteljima djece s teškoćama u razvoju, te uz jačanje specijaliziranog udomiteljstva, moguće je napraviti pozitivne korake prema idealu života djeteta u obitelji. Ured pravobraniteljice za djecu snažno se zalaže za participaciju djece s teškoćama u razvoju.

3.2 PRAVA DJECE PRIPADNIKA NACIONALNIH MANJINA

Sukladno Ustavnom zakonu o pravima nacionalnih manjina, Republika Hrvatska osigurava ostvarivanje posebnih prava i sloboda pripadnicima nacionalnih manjina. Pravobraniteljica za djecu ne vodi službenu statistiku o nacionalnoj pripadnosti djece u pojedinačnim prijavama o kršenju prava, jer poštujući principe jednakosti i legaliteta, nečije nacionalno opredjeljenje ne smije biti razlog povlaštenog statusa niti diskriminacije.

Tijekom prošle godine svjedočili smo izvještavanjima medija o sukobima učenika u pojedinim dijelovima naše zemlje temeljenim navodno na nacionalnoj nesnošljivosti. Ured pravobraniteljice za djecu zabrinut je zbog pojavnosti ovakvih slučajeva i načina njihova tretmana u medijima. Zbog toga smo pratili tijek događanja, te će i nadalje naša posebna pažnja biti usmjerena na ovaj problem, kao i na djelovanja nadležnih institucija na prevenciji mogućih sukoba, te promicanju jednakosti, multikulturalnosti i tolerancije.

Ured pravobraniteljice za djecu je postupao u nekoliko pojedinačnih predmeta u kojima je došlo do prijave kršenja prava romske djece. Posebno smo se bavili problemima neriješenih statusnih pitanja romske djece, nužnošću uključivanja djece u odgojno-obrazovni sustav, problemom zakašnjelih i neredovitih isplata dažkih stipendija srednjoškolcima, maloljetničkim dogovorenim brakovima, sumnjom na trgovanje djecom.

3.3 PRAVA DJECE KOJA SE BAVE SPORTOM

S obzirom na kršenje prava djece koja se bave sportom u sportskim klubovima i u odgojno obrazovnom sustavu, nužnim vidimo dodatnu edukaciju trenera kao i studenata kineziološkog fakulteta o pravima i dobrobiti djece koja treniraju ili se rekreativno bave sportom. Dobivanje ili obnavljanje trenerskih licenci trebalo bi biti uvjetovano evaluiranom kompetentnošću u odnosu na rad s djecom i mladima, a uvođenje supervizora ili koordinatora vezano uz ovu problematiku bila bi korisna mjera za ublažavanje posljedica kriznih situacija u sportskim klubovima, međuresornu suradnju i uvođenje mjera koje će biti zajedničke svim savezima i sportskim klubovima. Zbog preventivnog i proaktivnog značaja sporta u ranoj dobi očekujemo podršku i suradnju nadležnih pojedinaca i tijela, sportskih klubova i saveza, civilnih udruga, roditelja, a

prvenstvo sudjelovanje djece – sadašnjih i budućih mladih sportaša.

3.4 PRAVA DJECE ČIJI SU RODITELJI U ZATVORU

Djeca čiji su roditelji u zatvoru su posebno ranjiva skupina djece. Pri tome mislimo na djecu koja su rođena za vrijeme majčinog izvršenja kazne zatvora i do tri godine mogu živjeti s majkom i na djecu čiji su jedan ili oba roditelja u zatvoru, a ona žive u ustanovi, kod udomitelja, člana obitelji ili drugog roditelja.

Pri obilasku Kaznionice Požega pravobraniteljica je razgovarala s majkama čija su djeca s njima na Odjelu za roditelje. U odnosu na uočene probleme i druga pitanja vezana uz prava djece koja žive u zatvoru Ured će postupati u 2007. godini. Posebno važnim smatramo uvođenje pedijatrijske supervizije u odnosu na zdravlje djece i na prehranu, kao i uspostavljanje uske suradnje dječjeg vrtića koje pohađa dijete i djelatnika zatvora u praćenju i poticanju razvoja djeteta koje do tri godine može boraviti s majkom u prostoru kaznionice.

Vezano uz kontakte djeteta s roditeljem koji je u zatvoru ili uz neko od djetetovih prava dok je roditelj na izvršenju kazne te u odnosu na djecu do tri godine koja borave u zatvoru s majkom, Ured je u 2006. godini postupao u 13 predmeta ili telefonskih savjetovanja. Važno je naglasiti da je pravo kontakta s roditeljem u zatvoru prvenstveno pravo djeteta. Načini i učestalost susreta i druženja trebaju se određivati u najboljem interesu djeteta. Pri tome treba voditi računa o djetetovoj dobi, vrsti kaznenog djela roditelja, obiteljskoj situaciji te „snagama i potencijalima“ za brigu o djetetu unutar obitelji, kao i o pripremljenosti djeteta i roditelja na susret.

3.5 ZAŠTITA DJECE KOJA SU GOSPODARSKI ISKORIŠTAVANA

Ured pravobraniteljice za djecu je i ove godine, sudjelovao u pripremi Godišnjeg izvješća o primjeni Konvencije o najnižoj dobi za zapošljavanje i Konvencije o zabrani i trenutnim djelovanjima za ukidanje najgorih oblika dječjeg rada Međunarodnoj organizaciji rada, čiju izradu je koordiniralo Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva nadležno za praćenje provedbe navedenih dokumenata.

3.6 ZAŠTITA DJECE KOJA PROSE

Posljednjih godina uočen je veliki problem djece koja prose na ulicama i na određenim mjestima u većim gradovima. Ovoj je djeci narušeno pravo na zdrave uvjete odrastanja, pravo na adekvatnu roditeljsku skrb, a u konačnici i pravo na preživljavanje. Situacija u kojoj se nalaze i žive ova djeca postavlja pitanje stvarne kvalitete njihovog djetinjstva i sigurno predstavlja jedan od najtežih i najgrubljih oblika kršenja dječjih prava te je stoga Ured dostavio preporuku Ministarstvu unutarnjih poslova i Ministarstvu zdravstva i socijalne skrbi kojom je ponovno naglasio važnost i nužnost kvalitetne suradnje, poglavito između policije i tijela socijalne skrbi, kao i poduzimanja, svih zakonom predviđenih mjera protiv odraslih osoba, koje na taj način najgrublje izrabljuju djecu.

Ured je u suradnji s Ministarstvom unutarnjih poslova organizirao sastanak predstavnika svih nadležnih tijela na temu «Zaštita djece koja prose» kojom prilikom je, između ostalih prijedloga, predloženo i donošenje Protokola o postupanju nadležnih tijela u slučaju zatjecanja djece u prosjačenju.

3.7 ZAŠTITA I PROMICANJE PRAVA DJECE I MEDIJI

U ovogodišnjem izvješću o radu Ureda pravobraniteljice za djecu kao i u prethodnima, želimo naglasiti nedvojbenu i značajnu edukativnu, informativnu i zabavnu uloga medija, medijsku moć poticanja humanitarnih i prosocijalnih ponašanja i ukazivanja na negativnosti u društvu, kao i utjecaj na formiranje javnog mnijenja i na postavljanje osobnih, stručnih, društvenih i političkih standarda zaštite djece i njihovih prava. Osim toga, mediji sudjeluju i čine mnogo toga da bi dječja prava bila vidljiva i prioriteta u društvu. No na temelju saznanja Ureda pravobraniteljice za djecu i pojedinačnih prijava, moramo naglasiti i odgovornost medija za svako pojedino dijete koje je direktno ili indirektno dio medijskog prikaza, kao i za dijete koje je promatrač ili korisnik nekog medijskog sadržaja. U 2006. godini, Ured je zabilježio 29 pojedinačnih slučajeva koji su bili tretirani u medijima, a bili su predmet bavljenja Ureda. Ovi slučajevi su obuhvatili 47-ero djece te su se odnosili na različite povrede dječjih prava.

Zaštita dječjih prava pa tako i prava vezanih uz medije ostvaruje se na četiri razine djelovanja Ureda pravobraniteljice za djecu: razmatranje pojedinačnih slučajeva ugroženosti ili povrede prava djeteta; direktno ili telefonsko savjetovanje u vezi zaštite prava i interesa djece; općenita razina na kojoj Ured djeluje uglavnom proaktivno, preventivno i edukativno, na temelju vlastite i inicijative drugih, s ciljem zaštite što većeg broja djece; promicanje dječjih prava u javnosti i predstavljanje institucije pravobranitelja za djecu putem medija.

Sa zadovoljstvom u izvješću iznosimo i niz pozitivnih primjera medijskih reakcija ili suradnje s Uredom u zaštiti prava djece u kojima su urednici internetskih portala, novina ili televizijskih kuća uklonili sporni sadržaj i iskazali svjesnost o negativnosti sadržaja kao i odluku da se slični propusti neće više događati.

3.8 ZAŠTITA DJECE U OGLAŠAVANJU

Pravobraniteljica za djecu apelirala je na sve zainteresirane čimbenike u društvu – oglašavače, medije, roditelje i druge, da učine sve kako bi izbjegli agresivno ili negativno reklamiranje upućeno djeci, ne samo u školama nego i na svim drugim mjestima koja su djeci dostupna.

Prilikom izrade Zakona o zaštiti potrošača, pravobraniteljica za djecu predložila je da se isti dopuni odredbama koje jamče adekvatnu i sveobuhvatnu zaštitu djece od neprikladnog oglašavanja.

3.9 ZAŠTIĆENOST UČENIKA I NASTAVNIKA

Zabrinjavajuća realnost nasilja u školi bili su povod sastanku pravobraniteljice za djecu, na temu „Zaštićenost učenika i nastavnika u školi“, s predstavnicima Nacionalnog vijeća učenika, Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa, Sindikata hrvatskih učitelja, Nezavisnog sindikata zaposlenih u srednjim školama te Odbora za zaštitu dostojanstva i autonomije struke i zaštitu od svih oblika zlostavljanja zaposlenih u srednjim školama Hrvatske. Predložene su teze koje su doprinijele razgovoru o tome zašto je škola sve više mjesto gdje se ne može partnerski komunicirati i zašto ona postaje mjesto gdje je pozornost silom prilika usmjerena na nasilje, a ne na procese odgoja i obrazovanja. Sudionici sastanka prihvatili su preporuke Ureda i potvrdili spremnost za različite oblike suradnje na rješavanju ovog problema, s ciljem postizanja zadovoljavajuće razine zaštićenosti učenika i nastavnika u školi.

3.10 ZDRAVSTVENI ODGOJ I OBRAZOVANJE

Zdravstveni odgoj i obrazovanje od velikog su interesa Ureda pravobraniteljice za djecu jer svojom svrhom i pretpostavljenom provedbom uključuje sve četiri grupe dječjih prava (prava preživljavanja, razvojna i zaštitna prava te prava sudjelovanja). Ured je od rujna 2006. u nekoliko navrata od Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta zatražio dostavu cjelovitih programa zdravstvenog odgoja i obrazovanja o kojima se odlučuje, no dostavljeni su nam u siječnju 2007. U međuvremenu pravobraniteljica za djecu je ministru znanosti, obrazovanja i športa predložila raspravu o operacionalizaciji suradnje u odnosu na tekuće i najavljene projekte MZOS-a među kojima je i zdravstveni odgoj do koje, na žalost nije do danas došlo.

Za Ured pravobraniteljice od iznimne je važnosti da u proces odlučivanja o zdravstvenom odgoju i obrazovanju budu uključena i djeca te da informacija koju će ona dobiti bude točna, znanstveno utemeljena i predstavljena interdisciplinarno. Slijedom navedenoga i temeljem programa kojeg je prihvatio ministar znanosti, obrazovanja i športa, Ured pravobraniteljice za djecu je, nakon izvještajnog razdoblja (u siječnju 2007.), ministru zdravstva i socijalne skrbi uputio preporuku i mišljenje o programu zdravstvenog odgoja.

Ured će i nadalje, prema zakonskim ovlastima, pratiti odluke vezane uz zdravstveni odgoj i obrazovanje kao i način njegova uvođenja i povodenja u školama s aspekta interesa i dobrobiti djece i mladih.

3.11 PREDŠKOLSKI ODGOJ I OBRAZOVANJE

U ovom području, pokazalo se kako je nužno donošenje novog ili dopune Zakona o predškolskom odgoju i naobrazbi; donošenja stručnih standarda uvjeta i rada u ustanovama predškolskog odgoja i obrazovanja i vezanost tih standarda uz dosadašnju praksu i znanstvene projekte poticanja ranog razvoja i najviše zahtjeve zaštite djece.

Također bi trebalo promišljati o postojanju i obnavljanju dopusnice za rad za odgajatelje i druge djelatnike u vrtiću. Ured također očekuje intenzivniju suradnju s Ministarstvom znanosti obrazovanja i športa vezano uz unapređivanje ranog razvoja djece u Hrvatskoj što je započeto i od strane Ureda inicirano još 2004. godine.

3.12 ZAŠTIĆENOST DJECE KROZ PARTNERSTVO S MUP-om

Na temelju dosadašnje dobre i poticajne suradnje, pravobraniteljica za djecu i ministar unutarnjih poslova dogovorili su u 2006. godini niz zajedničkih djelovanja vezanih uz zaštitu prava i interesa djece u Hrvatskoj. Buduća suradnja dogovorena je u odnosu na nasilje nad i među školskom djecom i djecom u domovima, sigurnost djece u prometu, opasnosti od oružja, maloljetne vozače i navijače, zaštitu djece bez pratnje i djece bez adekvatne roditeljske skrbi, zone ingerencija i odgovornosti. Vezano uz pojedinačne slučajeve i prijave, Ured je ostvario izvrsnu suradnju s MUP-om u svim njegovim organizacijskim jedinicama, posebice s Odjelom za maloljetničku delinkvenciju bilo dobivanjem žurnih izvješća i traženih podataka ili putem konkretnih dogovora u konkretnim slučajevima stradanja djece.

Iz perspektive Ureda pravobraniteljice za djecu i podataka kojima raspolažemo o ugroženosti djece u Hrvatskoj procjenjujemo da je nužno nastaviti dobru suradnju između Ureda i MUP-a pri čemu podržavamo i nužnim smatramo zapošljavanje više policijskih djelatnika koji će se trajno osposobljavati za rad s djecom i za reagiranje u situacijama ugrožavanja njihovih interesa (dodatno psihološko i komunikacijsko osposobljavanje).

3.13 PREPORUKE O ALOKACIJI SREDSTAVA NAMIJENJENIH DJECI

Ured pravobraniteljice za djecu je Ministarstvu financija i Državnoj riznici uputio zamolbu kojom će sve korisnike proračuna upoznati s preporukama Odbora UN za prava djeteta, o raspodjeli sredstava za djecu i njihovoj alokaciji u proračunu (dječjem proračunu). Ministarstvu financija smo također preporučili da koordinira aktivnosti kako bi korisnici proračuna zasebno alocirali podatke o sredstvima namijenjenim djeci, na nacionalnoj i lokalnoj razini. Sa sadržajem navedene preporuke također smo upoznali predsjednika Hrvatskog sabora, predsjednike saborskih odbora te članove Vlade RH. Odbor za odgoj i obrazovanje, znanost i kulturu raspravljajući o Prijedlogu Državnog proračuna Republike Hrvatske za 2007. godinu, s prijedlogom projekcije proračuna za 2008. i 2009. godinu, je zaključio da su primjedbe i prijedlozi pravobraniteljice za djecu opravdane, te da bi doista ta sredstva trebala obuhvatiti i pokazivati posebnom metodologijom, što u proračunskom dokumentu za 2007. godinu još nije učinjeno, ali bi predloženi pristup trebalo što prije prihvatiti. Ministarstvo financija je u prosincu 2006. godine ukazalo na nepostojanje njihove nadležnosti u obvezivanju korisnika proračuna na planiranje određenih aktivnosti, pa tako i za aktivnosti za djecu. S tim u vezi držimo da sukladno ovlastima utvrđenim Nacionalnim planom, međuresorna Radna skupina za izradu Trećeg i četvrtog izvješća Odboru UN-a žurno treba razraditi metodologiju izrade izvješća i planiranja sredstava namijenjenih djeci u Državnom proračunu i proračunu

jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i njihove alokacije.

3.14 PREPORUKE O PRIKUPLJANJU STATISTIČKIH PODATAKA O DJECI

Sukladno Zakonu o službenoj statistici, Ured pravobraniteljice za djecu je obavijestio Hrvatski sabor i Državni zavod za statistiku o preporukama Odbora za prava djeteta UN-a, koje se odnose na poglavlje o prikupljanju podataka. Državni zavod za statistiku nas je obavijestio kako može pružiti sva raspoloživa statističko-metodološka znanja, ali ne i biti posjednik i nositelj takve baze podataka. Držimo da, sukladno ovlastima utvrđenim Nacionalnim planom, međuresorna Radna skupina za izradu Trećeg i četvrtog izvješća Odboru UN-a žurno treba razraditi metodologiju izrade izvješća i koordinirati način izrade baze podataka i osiguranja dostupnosti specifičnih podataka.

3.15 KONVENCIJA O PRAVIMA DJETETA NA BRAILLEOVOM PISMU

U lipnju 2006. Ured pravobraniteljice za djecu je realizirao dva važna projekta, a to su tiskanje Konvencije o pravima djeteta na Brailleovom pismu i snimanje zvučnog zapisa teksta Konvencije kojima je UN-ova Konvencija postala dostupna slijepoj i slabovidnoj djeci, djeci koja ne znaju čitati kao i slijepim i slabovidnim roditeljima malodobne djece. Konvenciju o pravima djeteta na Braillovom pismu, u prostoru Tiflološkog muzeja u Zagrebu, predstavili su učenici OŠ Vinko Bek. Konvencija je na Braillovom pismu tiskana u 500 primjeraka, a zvučni zapis u 1000 primjeraka te se besplatno dijeli udrugama, odgojno-obrazovnim ustanovama, knjižnicama i pojedincima kako bi bili dostupni što većem broju djece.

3.16 OKRUGLI STOL „POZITIVNI SADRŽAJI ZA DJECU I O DJECI“

Ured pravobraniteljice za djecu pridružio se obilježavanju Međunarodnog dana djece te tim povodom organizirao okrugli stol pod nazivom „Pozitivni sadržaji za djecu i o djeci“. Svrha okruglog stola bila je potaknuti sudionike na promišljanje o tome kako pozitivne sadržaje za djecu i o djeci učiniti prisutnijima u medijima, dječjoj literaturi i udžbenicima, odgojno obrazovnom radu i drugdje. Naime, neka psihologijska istraživanja pokazuju da je izlaganje prosocijalnim/pozitivnim sadržajima učinkovito ili učinkovitije u formiranju prosocijalnog ponašanja nego što bi izlaganje djece nasilnim, agresivnim i negativnim sadržajima utjecalo na neprihvatljivo ponašanje. Međutim, pozitivni sadržaji namijenjeni djeci su ili manje dostupni ili ih uopće nema.

3.17 OSTVARIVANJE PRAVA NA UZDRŽAVANJE KROZ PARTNERSTVO S HOK-om

Suočeni s problemom velikog broja djece koja ne ostvaruju pravo na uzdržavanje od roditelja s kojim ne žive, predložili smo Hrvatskoj odvjetničkoj komori da, u cilju pomoći

u zaštiti interesa djece u postupcima uzdržavanja, sudjeluje u projektu pružanja besplatne pravne pomoći i na taj način doprinese da djeca ostvare svoje pravo na uzdržavanje od roditelja koji ne udovoljava svojoj obvezi. Na ovaj prijedlog, HOK je odgovorio donošenjem odluke, o pružanju besplatne pravne pomoći svakom djetetu u ime kojeg se vodi pojedinačan postupak za utvrđivanje uzdržavanja, povišenja uzdržavanja te ovrhe, bez obzira na imovno stanje roditelja s kojim dijete živi i njegov prihod. Ovakva odluka naišla je na izuzetno dobar odjek kod stručne i šire javnosti, a posebice onih kojima ovakve usluge trebaju.

4 SUDJELOVANJE U JAVNIM AKTIVNOSTIMA USMJERENIM PREMA POBOLJŠANJU POLOŽAJA DJECE

4.1 PROGRAM AKTIVNOSTI ZA SPRJEČAVANJE NASILJA MEĐU DJECOM I MLADIMA

Ured pravobraniteljice za djecu kontinuirano prati provođenje Programa aktivnosti za sprječavanje nasilja među djecom i mladima tijekom izvještajnih razdoblja, o čemu je više napisano u poglavljima gdje se govori o obrazovanju.

4.2 NACIONALNI PLAN AKTIVNOSTI ZA PRAVA I INTERESE DJECE OD 2006. DO 2012. GODINE

Ured pravobraniteljice za djecu aktivno je bio uključen u predlaganje mjera, aktivnosti i indikatora provedbe. U postupku usuglašavanja teksta dokumenta prihvaćeni su prijedlozi Ureda kojima je Nacionalni plan dopunjen. Osobito važnim smatramo prihvaćanje prijedloga u području obrazovanja, o važnosti razvijanja suvremenih pedagoških metoda u poučavanju, posebice na dodiplomskom i diplomskom studiju te dodanim sadržajima programa dodiplomskih i diplomskih učiteljskih studija i studija za predškolski odgoj, te programa psihološko pedagoškog obrazovanja učitelja i nastavnika u indikatore provedbe.

4.3 PROGRAM „RANI RAZVOJ I POTICAJNO RODITELJSTVO“

Kako je Ured pravobraniteljice za djecu od svog postanka zainteresiran za unapređivanje ranog razvoja u Hrvatskoj i za poticajni razvoj najmlađe djece rado je prihvatio sudjelovanje u programu Unicefa „Rani razvoj i poticajno roditeljstvo“ i kampanji „Prve tri su najvažnije“ pružajući podršku u ciljevima i planiranim ishodima te sudjelujući u dijelu provedbe.

4.4 PROJEKT „DJECA U JAVNOJ SKRBI“

Provođenje projekta «Djeca u javnoj skrbi», ima za cilj pojačavanje intervencija centra za socijalnu skrb u biološku obitelj prije nego se utvrdi potreba za izdvajanjem djeteta iz

obitelji. Takvim intervencijama, prepoznalo bi se koje obitelji imaju potencijala za popravak i s njima bi se intenzivnije radilo kako bi se ispravile pogreške aktivnijim provođenjem mjere nadzora nad izvršavanjem roditeljske skrbi te se na taj način preveniralo izdvajanje djece iz obitelji i njihova institucionalizacija. Ured pravobraniteljice za djecu aktivan je sudionik u provođenju projekta.

4.5 PROJEKT „POLITIKA ZAŠTITE DJECE“

Ured je sudjelovao u pilot projektu pod nazivom „Politika zaštite djece“ koji uključuje djecu, mlade u dobi od 18 godina i starije koji žive u SOS – zajednicama mladih; SOS-djelatnike koji izravno rade s djecom, partnere iz drugih organizacija te vanjske suradnike i savjetnike, kao i u radu fokus grupa u SOS - Dječjem selu Ladimirevci.

4.6 PROJEKT „DJECA BEZ PRATNJE, STRANI DRŽAVLJANI U RH“

Na poticaj predstavnika UNHCR-a za Hrvatsku, u Uredu pravobraniteljice za djecu organiziran je sastanak na kojem je dogovoreno pokretanje zajedničkog projekta o izradi jedinstvenog instrumentarija koji bi se primjenjivao na djecu strance bez pratnje, koja se na teritoriju RH zatiču bez zakonskog zastupnika. Edukacijom o tome bit će obuhvaćeni suci za prekršaje, djelatnici centara za socijalnu skrb te službenici policije.

O djeci bez pratnje u Europi raspravljalo se i na godišnjoj Konferenciji Europske mreže pravobranitelja za djecu (ENOC) u rujnu u Ateni. U raspravi, aktivno je sudjelovala i pravobraniteljica za djecu.

4.7 „IZVJEŠĆE O DRUŠTVENOM RAZVOJU – HRVATSKA 2006.“

Ured je, podacima kojima raspolaže i svojim stajalištima, sudjelovao u izradi Izvješća o društvenom razvoju Hrvatska 2006. „Neumreženi: Lica socijalne isključenosti u Hrvatskoj“ i to u izradi poglavlja pod nazivom „Siromaštvo i dobrobit djece“.

4.8 „ZAŠTITA TRAŽITELJA AZILA U REPUBLICI HRVATSKOJ I REGIJI“

Predstavnice Ureda pravobraniteljice za djecu sudjelovale su na projektu „Zaštite tražitelja azila u Republici Hrvatskoj i regiji“, čiji je nositelj Hrvatski pravni centar, a koji se provodi uz potporu UNHCR-a i Europske komisije.

4.9 TRGOVANJE DJECOM

U cilju praćenja ostvarivanja prava djece u Republici Hrvatskoj, pravobraniteljica za djecu prati mjere i aktivnosti nadležnih tijela usmjerene na suzbijanje trgovanja djecom.

U okviru praćenja ove problematike i u cilju podizanja svijesti o opasnostima trgovanja djecom, posebno rizičnih skupina kao što su djeca pripadnici romske zajednice, Ured pravobranitelja za djecu aktivno je sudjelovao na okruglom stolu koji je održan u Čakovcu i Zagrebu na temu „Zaustavimo trgovanje djecom“ u organizaciji Udruge Romi za Rome.

5 PRIJEDLOZI ZA PODUZIMANJE MJERA ZA SPRJEČAVANJE ŠTETNIH DJELOVANJA KOJA UGROŽAVAJU PRAVA I INTERESE DJECE

5.1 PREPORUKE ZA DEŽURSTVA SUDOVA I ŽURNO RJEŠAVANJE PREDMETA OBITELJSKOPRAVNE PROBLEMATIKE

Prema Obiteljskom zakonu od 1. siječnja 2006. godine postupci obiteljskopravne zaštite u nadležnosti su sudova te Zakon propisuje hitnost i implicira potrebu 24-satnog dežurstva u sudovima što, koliko je Uredu pravobraniteljice za djecu poznato, za sada, osim rijetkih izuzetaka, nije organizirano. Neophodno je potrebno pri nadležnim sudovima osigurati službu dežurstva izvan redovnog radnog vremena, u dane tjednog odmora, neradne dane i državne blagdane jer, kako su to pokazala dosadašnja iskustva, najčešće upravo u to vrijeme problemi obiteljskopravne problematike eskaliraju te se ukazuje potreba za njihovo žurno rješavanje. Sukladno tome upućena je preporuka Ministarstvu pravosuđa RH i Vrhovnom sudu RH da se organizira služba dežurstva sudova u predmetima obiteljskopravne zaštite, te smo ukazali i na potrebu žurnosti u svim sudskim postupcima u domeni obiteljskog nasilja i važnost izricanja mjera opreza u kaznenim postupcima kako bi se žrtve obiteljskog nasilja zaštitile i tijekom trajanja postupka.

5.2 PREPORUKE ZA UNAPREĐENJE ZAŠTITE DJECE U POSTUPCIMA OVRHE

Ured pravobraniteljice za djecu uputio je preporuku Ministarstvu pravosuđa, Ministarstvu zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvu unutarnjih poslova i Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa da se na međuresornoj razini osnuje radna skupina koja bi utvrdila smjernice zajedničke suradnje i usklađenog djelovanja kako bi se ovaj ozbiljni problem pokušao riješiti zajedničkim djelovanjem i kako bi se svi sudionici pravodobno informirali o svojim dužnostima i ovlastima prilikom provođenja ovrhe radi predaje djeteta roditelju s kojim će živjeti kao i radi ostvarivanja susreta i druženja roditelja s djetetom.

5.3 PREPORUKA O PRODAJI ALKOHOLNIH PIĆA

Ured pravobraniteljice za djecu uputio je preporuku Državnom inspektoratu za aktivnijim provođenjem Zakonom predviđenih postupanja iz njihove nadležnosti. Zabrinjavajući su podaci o lakoj dostupnosti alkohola u trgovinama djeci, te se nameće pitanje učinkovitosti Zakona, kvalitete inspeksijskih nadzora, kao i odgovornosti medija koji djeci i mladima preko televizije i filmova šalju poruke o prihvatljivosti pijenja alkohola.

5.4 PREPORUKA O ZAŠTITI DJECE OD NAPADA PASA

Upućena je preporuka Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva da kroz praćenje provedbe zakona djeluje prvenstveno na vlasnike pasa da se na adekvatan način skrbe o svojim kućnim ljubimcima kako bi se broj nesretnih slučajeva u kojima su djeca žrtve pasa što je moguće više smanjio.

5.5 PREPORUKA O ZAŠTITI DJECE U VRIJEME ŠTRAJKA UČITELJA I NASTAVNIKA

Potaknuti upitima roditelja i najavom čelnika tri sindikata obrazovne vertikale, kojom su obavijestili javnost, da štrajk u sustavu školstva započinje 22. studenoga 2006. godine, Ured pravobraniteljice za djecu je Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa, Sindikatu hrvatskih učitelja i Nezavisnom sindikatu zaposlenih u srednjim školama uputio svoja stajališta i preporuke o pitanju štrajka u školama.

5.6 PREPORUKE ZA OSTVARENJE PRAVA NA PRIJEVOZ DO OSNOVNE ŠKOLE

Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa preporučili smo da u okviru svojih nadležnosti utvrdi stvarno stanje u organiziranju prijevoza učenika osnovnih škola u cijeloj državi te da poduzme mjere kojima će se sustavno i na najbolji način prijevoz osigurati. Također smo zamolili da, sukladno ovlastima, i u godini najavljenog uvođenja besplatnog srednjoškolskog obrazovanja, poduzme mjere kojima će pravo na obvezno i besplatno osnovno školovanje biti osigurano svim učenicima.

5.7 PREPORUKA ZA OBJAVU I USKLAĐENJE PODATAKA O PROSJEČNIM POTREBAMA DJETETA S OBZIROM NA TROŠKOVE ŽIVOTA

Sukladno Obiteljskom zakonu, ministar nadležan za poslove pravosuđa je dužan jednom godišnje objaviti podatke o prosječnim potrebama djeteta s obzirom na troškove života, koje će sud sukladno odredbama Obiteljskog zakona uzimati u obzir kod određivanja visine uzdržavanja. Ured pravobraniteljice za djecu je uputio molbu Ministarstvu pravosuđa da, ukoliko to nije, inicira objavu novih podataka, uvažavajući normu o potrebi objave podataka o prosječnim potrebama djeteta koji su usklađeni s troškovima života za svaku godinu. Ministarstvo pravosuđa je objavilo nove podatke, ali nažalost, iako je to bila naša preporuka, objavljeni podaci nisu uvažili normu Obiteljskog zakona o usklađenju podataka s troškovima života. Mišljenja smo da se podaci o prosječnim potrebama djeteta trebaju vezati uz porast troškova života neovisno o kriterijima po kojima se određuju prava iz socijalne skrbi. Tim više što držimo potrebnim i kriterije za ostvarivanje prava iz socijalne skrbi, koji se od 2002. godine nisu mijenjali, uskladiti sa realnim rastom troškova života.

5.8 PREPORUKE ZA UNAPREĐENJE SIGURNOSTI DJECE SMJEŠTENE U DOMOVIMA SOCIJALNE SKRBI

Pravobraniteljica za djecu je povodom slučaja ubojstva i samoubojstva u Dječjem domu u Zagrebu organizirala sastanak s predstavnicima Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstva unutarnjih poslova, Ministarstva pravosuđa i Županijskog državnog odvjetništva. Upućene su i pismene preporuke Ministarstvu unutarnjih poslova i Ministarstvu zdravstva i socijalne skrbi, kojima je preporučeno da se radi sigurnosti djece koje se nalaze na smještaju u ustanovama osigura cjelovita zaštita uvođenjem video nadzora i zaštitarske službe u civilnoj odjeći koja bi na nenametljiv i djeci prikladan način osiguravala prostor u kojem djeca borave. Također smo preporučili da se u danima vikenda kad su učestale posjete djeci radi ostvarivanja susreta i druženja s roditeljima pojačaju policijske ophodnje.

5.9 PREPORUKA U CILJU SMANJENJA SMRTNOSTI NOVOROĐENČADI

Povodom slučaja pronalaska mrtvih tijela novorođenčadi Ured pravobraniteljice za djecu uputio je preporuku Ministarstvu zdravstva i socijalne skrbi i Ministarstvu obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti pozivajući na hitnu realizaciju mjera zacrtanih Nacionalnim planom aktivnosti za dobrobit, prava i interese djece od 2006. do 2012. godine., u cilju smanjenja smrtnosti novorođenčadi.

6 SUDJELOVANJA U POSTUPKU IZRADE PROPISA

6.1 KAZNENI ZAKON

Ured pravobraniteljice za djecu je svojim mišljenjima i prijedlozima sudjelovao u postupku donošenja Zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona. U postupku su predlagane izmjene u pravcu pooštavanja kazni za kaznena djela počinjena na štetu djece, predloženo je drugačije uređenje pitanja zastare za kaznena djela počinjena na štetu djece, razgraničenje situacija kad su kaznena djela počinjena prema maloljetniku odnosno djetetu, povećanje kaznene odgovornosti za slučajeve povrede uzdržavanja, proširenja kaznene odgovornosti i za slučajeve otkrivanja onoga što se saznalo u građanskom postupku te za pooštavanje kaznene odgovornosti u slučajevima iznošenja osobnih i obiteljskih prilika djeteta. Neki prijedlozi pravobraniteljice za djecu prihvaćeni su djelomično ili u potpunosti kao što je prijedlog da se zastara kaznenog progona za djela počinjena na štetu djeteta i maloljetne osobe veže uz punoljetnost djeteta, no nažalost prijedlozi vezano uz izmjene opisa kaznenog djela povrede uzdržavanja i iznošenja osobnih ili obiteljskih prilika nisu prihvaćeni.

6.2 ZAKON O AZILU

U postupku donošenja Zakona o azilu, pravobraniteljica za djecu uputila je Ministarstvu unutarnjih poslova prijedloge za izmjenama nekoliko odredbi Prijedloga zakona o azilu. Smatrali smo kako je terminologiju prijedloga Zakona o azilu potrebno uskladiti s Konvencijom o pravima djeteta, predložili smo da djeca tražitelji azila i djeca koja su pod privremenom zaštitom, budu obuhvaćena zdravstvenim osiguranjem u istom opsegu kao i

osiguranici obveznog zdravstvenog osiguranja, te da se proširi popis podataka o kojima se vodi zbirka na način da se prikupljaju i zasebno obrađuju podaci o djeci tražiteljima azila, azilantima i djeci pod privremenom zaštitom, te svim relevantnim okolnostima za njihov status u Republici Hrvatskoj.

6.3 ZAKON O ORUŽJU

U postupku donošenja Zakona o oružju Ured pravobraniteljice za djecu uputio je mišljenje s prijedlozima na prijedlog Zakona o oružju, na način da se ugrade odredbe kojima bi se propisali restriktivniji uvjeti za dobivanje dozvole za nošenje oružja, kao i strože kažnjavalo one koji ga neovlašteno posjeduju. Također smo istaknuli da bi se zakonom trebala propisati obaveza i drugih liječnika, uz liječnike primarne zdravstvene zaštite, a koji imaju saznanja o promjeni zdravstvenog stanja fizičke osobe koja može predstavljati rizik vezano uz držanje i nošenje oružja ili koja može potencirati zlouporabu oružja, da o tome obavijeste nadležna tijela, te da bi kazne za neovlaštenu nabavu, držanje i nošenje oružja trebalo maksimalno pooštriti, a rokove važenja dozvole za držanje i nošenje oružja skratiti na tri godine umjesto predloženih pet godina. Prijedlozi pravobraniteljice usvojeni su samo u dijelu određivanje obveze ministru unutarnjih poslova da posebnim pravilnikom propiše postupak i način provjere uvjeta koje građani moraju ispunjavati za izdavanje odobrenja za nabavu oružja kako bi se jasno propisalo što su to poremećeni obiteljski odnosi te tko, kako i temeljem čega donosi ocjenu poremećenih obiteljskih odnosa.

6.4 ZAKON O PRAVNOJ POMOĆI

Ministarstvu pravosuđa upućen je prijedlog da se u Zakonu o pravnoj pomoći u krug korisnika ovog prava uvrste i djeca bez pratnje zatečena na području RH kao i djeca u postupcima uzdržavanja.

6.5 ZAKON O STRANCIMA

Prilikom izrade prijedloga Zakona o strancima, pravobraniteljica je uz nekoliko prijedloga nomotehničke naravi uputila i nekoliko prijedloga za dopunu istog. Budući da djecu koja su žrtve trgovanja ljudima ili su napuštena, žrtve organiziranog kriminala ili su iz drugih razloga ostala bez roditeljske zaštite, skrbništva ili bez pratnje treba maksimalno zaštititi, prijedlozi pravobraniteljice za djecu za izmjene Prijedloga Zakona o strancima imali su upravo taj cilj.

6.6 ZAKON O DOPLATKU ZA DJECU

Smatramo potrebnim što većem broju djece omogućiti priznavanje i uživanje prava na životni standard. Stoga smo tijekom 2006. podržali prijedlog Vlade RH da se izmjenama Zakona o doplatku za djecu poveća broj djece za koju će se ostvariti pravo na doplatku za djecu. Kako nužnim smatramo i promjenu postojećeg zakonodavstva u dijelu u kojem se pravo na doplatku za djecu priznaje za unučad i drugu djecu uzetu na uzdržavanje, u slučajevima kada je roditeljima oduzeto pravo da žive s djecom, to smo predložili Vladi

RH izmjene postojećeg zakona i u tom dijelu. Nisu nam poznati razlozi zbog kojih naš prijedlog izmjena nije usvojen no i nadalje smatramo da bi se ove promjene trebale ugraditi u zakonski tekst kako bi se podigla razina zaštite dječjih prava.

6.7 OBITELJSKI ZAKON

Vladi RH smo uputili prijedloge za izmjenu Obiteljskog zakona, na način da se postupci ovrhe radi uzdržavanja trebaju propisati Obiteljskim zakonom, s apsolutnim prioritetom naplate u odnosu na druge obveze obveznika uzdržavanja.

7 OBILAZAK DJECE KOJA BORAVE ILI SU PRIVREMENO, ODNOSNO TRAJNO SMJEŠTENA KOD FIZIČKIH I PRAVNIH OSOBA I DRUGIH PRAVNIH SUBJEKATA NA TEMELJU POSEBNIH PROPISA

7.1 DOMOVI SOCIJALNE SKRBI

Temeljem zakona o pravobranitelju za djecu, obišli smo slijedeće ustanove u kojima su smještene djeca (domove za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi te domove za djecu i mladež s poremećajima u ponašanju): Dječji dom Zagreb u Nazorovoj kao i Podružnicu Laduč; Dom za djecu i mlade punoljetne osobe Maslina, Dubrovnik; SOS-Dječje selo Lekenik; SOS-Dječje selo Ladimirevci; Dom za djecu Klasje, Osijek; Dječji dom Sv. Ana, Vinkovci; Dom za odgoj djece i mladeži Osijek i Stambenu zajednicu Breza, Čepinski Martinci.

7.2 KAZNENE USTANOVE

7.2.1 Odgojni zavod u Požegi

Pravobraniteljica i njena zamjenica, posjetile su Odgojni zavod u Požegi, jedini zavod u Republici Hrvatskoj za smještaj maloljetnih djevojaka. Tom prigodom obišle su prostor u kojem borave djevojke i razgovarale s njima i sa stručnjacima zaposlenim u zavodu.

7.2.2 Kaznionica za žene Požega

U sklopu obilaska Kaznionice za žene Požega, obavljen je razgovor sa stručnim djelatnicima Kaznionice te je izvršen obilazak Odjela za roditelje. Osim toga, obavljen je razgovor s kažnjenicama koje su se prije obilaska obraćale Uredu. O ovoj problematici se izvještava u poglavlju o pravima djece čiji su roditelji u zatvoru.

8 OSTALE AKTIVNOSTI VEZANE UZ ZAŠTITU I PROMICANJE PRAVA I DOBROBITI DJECE

8.1 IZLAGANJA I SUDJELOVANJA

Pravobraniteljica za djecu i suradnice su u 2006. godini ostvarile niz aktivnosti usmjerenih na zaštitu i promicanju prava i dobrobiti djece. Izlaganja i sudjelovanja na stručnim skupovima te priopćenja u časopisima grupirana su u izvješću u pet tematskih skupina: nasilje, zlostavljanje i zanemarivanje; obiteljsko-pravna zaštita; djeca s teškoćama u razvoju; zakonodavstvo i pravo; te promicanje prava i educiranje za prava i zaštitu djece.

8.2 MEĐUINSTITUCIONALNA I DRUGA SURADNJA

Suradnja pravobraniteljice za djecu s drugim institucijama, tijelima, udruženjima i nevladinim udrugama izuzetno je važan segment rada Ureda, upravo s ciljem izgradnje cjelovitog sustava zaštite i promicanja prava i interesa djece te za sprječavanje štetnih djelovanja koja ugrožavaju njihova prava i interese. Bez adekvatne suradnje sa svim akterima u društvu, koji imaju za cilj zaštitu i unapređenje prava i interesa djece, unapređenje na ovom području bilo bi nemoguće postići. Međuinstitucionalna suradnja tako je predstavljala dio svakodnevnih poslova Ureda pravobraniteljice za djecu.

8.3 SURADNJA S NEVLADINIM I DRUGIM ORGANIZACIJAMA

Važnost suradnje nevladinih udruga i državnih tijela neupitna je i izuzetno važna za provođenje brojnih projekata čiji je cilj unapređenje položaja djece u društvu te bolja zaštita njihovih prava i interesa. Zajedničko djelovanje nužno je i s aspekta poštovanja načela najboljeg interesa djece, obveze koja proizlazi iz Konvencije o pravima djeteta. Kako pravobraniteljica za djecu ima ovlasti predlagati poduzimanje mjera za izgradnju cjelovitog sustava zaštite i promicanja prava i interesa djece, to nam je suradnja s organizacijama civilnog društva iznimno važan segment redovitog obavljanja poslova.

8.4 IZDAVAŠTVO I PROMIDŽBENA DJELATNOST

U 2006. godini tiskali smo knjižicu u kojoj je Konvencija o pravima djeteta i Zakon o pravobranitelju za djecu tiskan u svojoj integralnoj verziji, ali i na jeziku bliskom djeci. Tiskali smo Konvenciju na Brailleovom pismu i snimili zvučni zapis Konvencije na jeziku bliskom djeci. U okviru vlastite promidžbene djelatnosti, odnosno tiskanja promidžbenog materijala, tiskali smo plakate s temom četiri prava djece iz Konvencije o pravima djece, blokove s istom temom, zidne i džepne kalendare, omotne mape, vrećice, bojanke, čestitke i pozivnice, sve s temom prava djece.

9 SUSRETI, SURADNJA I DRUŽENJA S DJECOM

Pravobraniteljica za djecu, prema Zakonu o pravobranitelju za djecu, upoznaje i savjetuje djecu o načinu ostvarivanja i zaštite njihovih prava i interesa te surađuje s djecom, potiče ih na izjašnjavanje i uvažava njihovo mišljenje. Ovo ostvaruje direktnim kontaktom s djecom ili pisanim materijalima, putem web stranice (www.dijete.hr) i medijskim porukama upućenima djeci.

Iskustvo Ureda je da djeca rijetko prijavljuju povredu svoga prava. Da bi pravobraniteljica mogla biti što bolja glasnogovornica djece posebno su joj dragocjeni susreti i druženja s djecom koji su se ove godine odvijali u Uredu, školama, kampu, domovima socijalne skrbi i kaznenom zavodu. Uključivali su djecu i mlade iz ljetnih škola, debatnog društva, vijeća učenika, udruga nacionalnih manjina, gradskog vijeća i dječje bolnice. Također joj je važno čuti što veliki broj djece misli o određenim temama pa ih to, osim u osobnom kontaktu, pita putem upitnika i anketa.

10 MEĐUNARODNA SURADNJA

Međunarodna suradnja Ureda pravobraniteljice za djecu odvijala se na nekoliko razina. Prije svega, putem aktivnog sudjelovanja u Europskoj mreži pravobranitelja za djecu (ENOC), zatim sudjelovanjem pravobraniteljice, njenih zamjenica i savjetnica na međunarodnim konferencijama vezanim uz zaštitu i promicanje prava i interesa djece, te konačno, susretima s nevladinim udrugama i predstavnicima međunarodnih institucija u Uredu pravobraniteljice.

11 USTROJ I FINACIJSKO POSLOVANJE UREDA PRAVOBRANITELJICE ZA DJECU

11.1 USTROJ

Ured pravobraniteljice za djecu je u razdoblju od 14. listopada 2005. do 31. ožujka 2006. godine, zbog ostavki, djelovao bez čelnika tijela te je bila onemogućena dnevna pisana komunikacija sa strankama kao i traženje izvješća od institucija u odnosu na zaprimljene prijave. Postupak izbora nove pravobraniteljice okončan je 31. ožujka 2006. tako da je njenim nastupanjem na dužnost, 1. travnja 2006. godine omogućen redovan nastavak rada Ureda. Hrvatski sabor imenovao je u srpnju 2006, dvije zamjenice pravobraniteljice.

U travnju 2006. godine donesen je Program i plan rada Ureda pravobraniteljice za djecu za 2006. i 2007. godinu u kojem je osmišljen budući ustroj i funkcioniranje Ureda tako da se rad Ureda proširi i regionalno te se u tri Hrvatska grada otvore uredi kojima bi Ured pravobranitelja imao svoje savjetnike kao samostalne izvršitelje. Doneseni su novi Pravilnik o unutarnjem redu Ureda pravobraniteljice za djecu, Plan javne nabave i Plan stručnog usavršavanja i osposobljavanja službenika. U suradnji s Hrvatskim državnim arhivom donesen je Pravilnik o zaštiti arhivskog i registraturnog gradiva i Posebnog popisa gradiva Ureda pravobranitelja za djecu s rokovima čuvanja. U prosincu 2006. godine ustrojen je Katalog informacija koje posjeduje, raspolaže ili nadzire Ured

pravobraniteljice za djecu, a u cilju ostvarivanja prava na pristup informacijama u smislu Zakona o pravu na pristup informacijama. U rujnu je 2006. godine također je nastavljen postupak zapošljavanja državnih službenika i objavljen natječaj za prijam u državnu službu pet službenika visoke stručne spreme. 31. prosinca 2006. godine, u Uredu pravobraniteljice za djecu bilo je zaposleno 7 službenika i 3 dužnosnika.

11.2 FINANCIJSKO POSLOVANJE

Plan proračuna Ureda pravobranitelja za djecu za 2006. godinu iznosio je 3.048,200 kuna. Izmjena i dopuna Državnog proračuna RH za 2006. godinu, u srpnju 2006. godine, plan proračuna Ureda pravobraniteljice je smanjen za 200.000,00 kuna i iznosio je 2.848.200,00 kuna. Uz navedeno smanjenje sredstava u srpnju i prosincu 2006. godine Uredu pravobraniteljice odobrena je preraspodjela sredstava te na taj način omogućena prenamjena sredstva sukladno potrebama i Programu i planu rada Ureda.

Kada usporedimo podatke o izvršenju Državnog proračuna u ovoj godini s izvršenjem proračuna u 2005. godini, možemo zaključiti da je izvršenje pratilo plan. Naime, u odnosu na prošlu godinu kada je indeks izvršenja iznosio 81,9, u 2006. godini indeks izvršenja je bio 95,7.

12 ZAKLJUČAK

U području zaštite i promicanja prava djece postignuti su brojni pozitivni pomaci, kao što su odgovarajuća pravna uređenja nekih područja i bolja osviještenost javnosti o potrebama i pravima djece, no još uvijek postoji niz problema i poteškoća na koje treba ukazivati kako bi se postigla adekvatna razina zaštite dječjih prava.

U izvještajnom razdoblju, svjedočili smo brojnim i različitim oblicima kršenja dječjih prava, od onih koja svojom težinom ugrožavaju elementarna prava djece na život bez nasilja pa sve do onih koja djeci omogućuju pravo na punopravno sudjelovanje u društvu. I nadalje nas zabrinjava što su nasiljem u društvu, u svim njegovim pojavnim oblicima, često obuhvaćena upravo djeca, što im se time narušava njihovo pravo na adekvatnu skrb, bilo u roditeljskom domu bilo u institucionalnim i drugim oblicima skrbi, što djeca doživljavaju nepravdu u obrazovnom sustavu, što se i u brojnim drugim područjima života narušavaju njihova prava zajamčena brojnim propisima.

U ostvarivanju pojedinačnih prava djece građani se i nadalje u znatnom broju pritužuju na nedovoljnu angažiranost centara za socijalnu skrb u postupcima ostvarivanja roditeljske skrbi, zbog navodnog neaktivnog sudjelovanja u sudskim postupcima, nedovoljne angažiranosti u uspostavi roditeljske suradnje ili neadekvatne pomoći roditeljima oko ostvarivanja prava djeteta na uzdržavanje. Neskloni smo generaliziranju te stoga moramo napomenuti da slika koja se stvara vezano uz djelovanje centara za socijalnu skrb, koji unatoč promijenjenoj nadležnosti i nadalje imaju značajnu ulogu u zaštiti prava djece, prvenstveno ovisi o pojedincima koji zbog raznih objektivnih i subjektivnih razloga svoj posao ne obavljaju dovoljno profesionalno. Moramo ponovno ukazati na nedovoljan broj stručnjaka, koji se u centrima za socijalnu skrb, drugim ustanovama socijalne skrbi koje

provode neposrednu skrb nad djecom, ali i u nadležnom ministarstvu, bave ovom izrazito opterećujućom problematikom, kao i nedovoljnost edukacija, supervizija i profesionalne podrške.

Razina zaštite dječjih prava ozbiljno je narušena dugotrajnošću sudskih postupaka u kojima se odlučuje o pravu djeteta, bilo da se radi o postupcima zaštite djece od nasilja, odlučivanju s kojim će roditeljem dijete živjeti ili ostvarivanju prava na uzdržavanje od strane roditelja s kojim ne živi. Problem nasilja u cjelokupnom društvu, a posebice nasilja nad djecom, treba sustavno rješavati izgradnjom cjelovitog sustava zaštite, kao i efikasnom koordinacijom svih nadležnih tijela koja za sada, osim u rijetkim izuzecima, ne postoji u dostatnoj mjeri.

U području obrazovanja, kadrovski i prostorni uvjeti koji su preduvjet ostvarivanja kvalitetnog rada odgojno obrazovnih ustanova i u kojima preko dana boravi više od 600.000 djece, nažalost još uvijek ne doprinose zaštiti njihovih prava na način kako bismo željeli. Pravo na rani odgoj i obrazovanje, pravo na besplatno i obvezno osnovno obrazovanje pod istim uvjetima za svu djecu, pravo na srednjoškolsko obrazovanje u skladu sa sposobnostima i mogućnostima i pravo na školovanje u okruženju bez nasilja, još uvijek su bili predmetom prigovora zaprimljenih u Uredu. Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa smo preporučili da u nacrtima važnih dokumenata za budućnost djece i njihovu dobrobit i o kojima će se voditi rasprava u Hrvatskom saboru, Nacionalnog pedagoškog standarda i Nacionalnog kurikulumu predškolskog, osnovnoškolskog i srednjoškolskog sustava odgoja i obrazovanja ugradi načelo zaštite dobrobiti interesa djeteta sukladno Konvenciji o pravima djeteta.

U području zdravstvenih prava kao ozbiljan i nedovoljno osviješten problem, vidimo zdravstvene i druge rizike kojima su djeca izložena vezano uz nezdravu prehranu u obitelji, vrtiću i školi. Preventivno djelovanje usmjereno umanjivanju problema poremećaja prehrane također smatramo nužnim jer se može predvidjeti povećanje broja oboljelih, na što upućuju svjetski trendovi. Informiranost javnosti o različitim bolestima vezano uz pojedinačne slučajeve smrti djece (npr. od meningokokne sepse) zasigurno bi uvelike umanjila generalizaciju straha u javnosti i osjećaj nezaštićenosti. Posebno i ponovno pozivamo odgovorne, na osiguranja posebnih kapaciteta pri psihijatrijskim bolnicama za djecu s udruženim smetnjama odnosno posebne institucionalne skrbi kod djece s udruženih smetnjama.

Za kršenje ekonomskih i socijalnih prava djece pravobraniteljici se ponajviše obraćaju roditelji, koji, u nemogućnosti da riješe svoje egzistencijalne probleme, a čije su žrtve svakako i njihova djeca, od pravobraniteljice očekuju da im u konkretnom slučaju može pomoći. Međutim, ovlasti pravobraniteljice, naravno, ne dopuštaju donošenje odluka u ovom kontekstu te je u tom smislu jedino moguće preporučiti nadležnim tijelima koji provode postupak da prilikom donošenja odluka, uzmu u obzir i načelo najboljeg interesa djeteta koji, prema Konvenciji o pravima djeteta, mora imati prednost u svim akcijama koje se odnose na djecu, bilo da ih poduzimaju javne ili privatne ustanove socijalne skrbi, sudovi, državna uprava ili zakonodavna tijela. Na žalost, obitelji koje su suočene sa siromaštvom i pokušavaju ostvariti svoja socijalna i materijalna prava, obraćaju se

pravobraniteljici iz neznanja i neupućenosti u njene ovlasti i mogućnosti postupanja, a često i kao na zadnju instancu za koju misle da će im pomoći u ostvarenju njihovih socijalnih potreba. Ured pravobraniteljice je stoga uvijek o pritužbama obavještavao centar za socijalnu skrb koji je nadležan u konkretnom slučaju, a koji može odlučivati o navedenim pravima.

Načelo Konvencije da se mišljenje djece uzme u obzir u skladu s njihovom dobi i zrelosti, potrebno je sustavno implementirati, u sva djelovanja koja se na djecu odnose. Načelo sudjelovanja nema smisla ukoliko se mišljenje djeteta shvaća olako ili se preko njega prelazi iz bilo kojeg razloga. Smatramo kako je potrebno puno više napora uložiti u približavanju ovog prava djeci kako bi uistinu mogli sudjelovati u svojim zajednicama.

Kulturni i sportski sadržaji nisu, na žalost, jednako dostupni svoj djeci. Osobito stoga zabrinjava činjenica iz jedne od navedenih pritužbi, kako se djeci pokušava uskratiti pravo na organizirani odmor i prateće edukativne i rekreacijske aktivnosti, pod izgovorom nemogućnosti ostvarenja profita. Smatramo kako takve pokušaje treba jasno obeshrabrivati, za što osobitu odgovornost snose lokalne zajednice. Osim toga, lokalna zajednica bi više napora trebala uložiti u bolju dostupnost kulturnih i sportskih sadržaja svoj djeci jer je činjenica kako djeca u ruralnim sredinama imaju slabiji pristup istima, a isto se može reći i za djecu čiji su roditelji slabijeg imovnog statusa ili djecu s teškoćama u razvoju.

Mišljenja smo da i dalje treba kontinuirano raditi na informiranju javnosti i nadležnih tijela i ustanova o pravima maloljetnika u postupku pred policijom i primjeni Zakona o policiji koji između ostalog propisuje obvezu postupanja prema maloljetniku u nazočnosti njegovog roditelja ili skrbnika, osim ako zbog posebnih okolnosti ili neodgodivosti postupanja to nije moguće.

Smatramo nužnim istaknuti uspješnu i konkretnu suradnju Ureda pravobraniteljice za djecu s Ministarstvom unutarnjih poslova, Hrvatskom odvjetničkom komorom i radnim tijelima Hrvatskog sabora. Iz ove suradnje već su proizišle konkretne mjere i značajna postignuća u zaštiti djece.

Stvarno i održivo unapređenje položaja djece u društvu dugotrajan je proces, a može se postići samo istinskom i predanom suradnjom svih subjekata i pojedinaca. Dobra pravna regulativa samo je podloga na kojoj sustavnom implementacijom treba graditi efikasni sveobuhvatni sustav zaštite prava i interesa djece.

Pravobraniteljica za djecu je često pod pritiskom u odnosu na objektivno djelovanje, zbog obveze i prioriteta zaštite prava i interesa djece, a ne odraslih pojedinaca ili grupa. Najrazličitije grupe ljudi, često potpuno suprotstavljenih stajališta, pokreću u javnosti pitanje njenog rada, tražeći njezino razrješenje ako im se stajališta ne podudaraju, pozivajući ju na odgovornost za izraženo mišljenje i radnje koje je poduzimala zauzimajući se za djecu u okviru zakonom određenog djelokruga rada.

Preporukom Odbora UN-a za prava djece, naglašava se kako rad pravobranitelja za djecu,

pa tako i njihova izvješća, moraju imati elemente nadzora i kritičke procjene u odnosu na djelovanja nadležnih tijela u primjeni Konvencije.

Upravo iz tog razloga pravobraniteljica za djecu, kao zaštitnik i glasnogovornik djece, podnoseći ovo izvješće o svom radu nastoji ukazati na sva ona područja u kojima se djeci krše njihova prava ili se u nedovoljnoj mjeri ostvaruju te poziva sve, u čijoj su nadležnosti provođenje i ostvarivanje zaštite prava djece, da primjedbe i preporuke iz ovog izvješća usvoje i u skladu s njima poduzmu mjere i aktivnosti kako bi sva djeca, bez izuzetaka, dobila priliku razvijati svoje pune potencijale.